

מטעם 123 לפרשת כי תשא רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

כִּי תִשָּׂא (מנח גרשיים) **אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם** (זרקא סגול) **וְנָתַנּוּ** (קדמא ואזלא) **אִישׁ**
כֹּפֶר נִפְשׁוֹ לִידוֹן (שמות ל, יב)

רבי זיידא צבי אברהמוביץ מבאר¹ שהטעמים רומזים לגאולה מן הגלות ע"י צדקה:

על **כִּי תִשָּׂא** הטעם הוא **גרשיים** וי"ל עפ"י מה שמבואר בדברי חז"ל (בבא בתרא י ע"א) עה"פ (ישעיה נו א) 'שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וְעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוּבָה יְשׁוּעָתִי לְבֹא' דגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה. ועוד איתא (שם ע"ב) 'א"ר אבהו אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא, ופירש"י אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה. ע"כ.

ועפ"י יש לפרש דזהו שאמר 'כי תשא את ראש' ר"ל אם תרצה להרים ראשן מגלותן העצה לזה "ונתנו איש כופר נפשו לה", והיינו שיתנו כופר לצדקה, ולכן הטעם הוא **גרשיים שמרמז לבני ישראל שנתגרשו מעל שולחן אביהם** והעצה היא שיתנו צדקה.

ואפשר דלזה מרמז הטעם של **בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם** (זרקא סגול), ר"ל **שנזרקו** ונשתלחו מעל שלחן אביהם שבשמים. **סגול** קאי על ישראל שנקראו **עם סגולה** כמו שנאמר 'והייתם לי סגולה' ועל **וְנָתַנּוּ** הטעם הוא **'קדמא ואזלא' גימטריא 'קץ'**, לרמז שאם יתנו צדקה יזכו לקץ הימין כן יהי רצון במהרה בימינו.²

כִּי תִשָּׂא (גרשיים) **אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** (זרקא) **לִפְקֻדֵיהֶם** (סגול) **וְנָתַנּוּ** (קדמא ואזלא)
אִישׁ (מנח) **כֹּפֶר נִפְשׁוֹ** (דרגא תביר) לידוֹן בְּפִקּוּד אֶתֶם וְלֹא יִהְיֶה בְּקֶהֱם (תביר) נִגְף בְּפִקּוּד אֶתֶם (שמות ל יב)

רבי פתחיה אוריאל גוטליב מבאר: הטעמים בפסוק זה הם- גרשיים, מרכא, זרקא סגול, קדמא ואזלא, מנח, דרגא תביר. ונראה לרמז בטעמים אלו, את דברי רש"י שבפסוק (שמות ל, טז) "וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד": "למדת שנצטוו למנותם...אחר מעשה העגל מפני שנכנס בהם המגפה וכו'".

והנה במעשה העגל שבו ישראל לזוהמתן הראשונה שהיתה בעטיו של חטא הנחש, וכמבואר **באור החיים הקדוש** בפרשתנו (לב, יט): "ונראה כי קודם שעבדו עבודה זרה פסקה זוהמתן כמאמרם ז"ל (שבת קמו עא) ולזה עשה ה' להם משפט כתוב חרות על הלוחות חירות ממלאך המות (תנחומא תשא טז) כי כלום מיתה זו למה, לצד הפרדת הזוהמא אלו כבר פסקה זוהמתן, ולזה כשעשו את העגל הרי זוהמת החטא דבקה בהם, ומעתה צריכין למלאך המות, הגם שלא חזרה הזוהמא ממש על ידי העגל לכמות שהיתה קודם קבלת התורה וכו'".

לפי דברי **אור החיים** מבואר היטב מדוע ננגפו במיתה לאחר חטא העגל, משום שאינם עוד בני חורין ממלאך המות, וממילא המנין שנצטוו בו לאחר מכן, הוא תוצאה הבאה מחמת המגיפה שהתגלגלה עליהם מחמת ששבו למצבם הראשון של זוהמת הנחש בחטא אדם הראשון.

¹ **זה השער על התורה ב'**, רבי זיידא צבי אברהמוביץ, בני ברק תש"ע, עמ' נד.

² באופן דומה ראה **שירי מנחה**, רבי בנימין פעלזבורג, לונדון תשס"ז, עמ' קה: **כי תשא מונח גרשיים**, היינו **במנוחה בארצינו וגרשנו** משם, בני ישראל **לפקדיהם, זרקא סגול**, בני ישראל **זרק** לד' רוחות (שהם) **סגולה** מכל עמים, והתרופה ששייב ה' שבותינו, **ונתנו קדמא ואזלא**, ע"י ונתנו צדקה, **יקדמו אזלא** לארצה"ק ע"ד זכו **אחישנה**, כד' (ישעיה א) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה בב"א.

מטעם 123 לפרשת כי תשא
 רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

וזהו הרמז בטעמים שבפסוק זה של מנינם בשקלי הקודש, כי תִשָּׂא גרשיים- רומז על גירוש אדם הראשון מגן עדן לאחר החטא. אֶת-רֵאשׁ מרכא- ריכא זהו מלכות, ואיבד האדם את ממשלתו על הברואים בעטיו של החטא ההוא. בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְפָקְדֵיהֶם זרקא סגול- הזרקא צורתה נחש, רומז על החטא הבא על ידי הנחש, והסגול, שצורתו ג' נקודות, רומז על צירוף שלושת בעלי החטא: אדם, חוה, נחש.

וְנִתְּנוּ קדמא ואזלא- רומז על עיקר דברי האור החיים, שלמרות שהתקדמו ישראל, ופסקה זוהמתן בקבלת התורה, כשחטאו שוב בעגל חזרו והלכו לאחוריהם וירדו ממעלתם זו, והתגלגלה עליהם שוב טיפת הנחש זה מלאך המות וכנ"ל, אֵישׁ מנח-רומז שלא תהיה להם עוד מנוחה ממלאך המות מכאן ואילך, כי בחטאם הפסידו מעלה זו. כָּפָר נְפִשׁוֹ דרגא תביר- רומז על שירדו מדרגתם ונשברו ממעלתם מחמת חטא העגל.

וְנִתְּנוּ (קדמא ואזלא) איש כָּפָר נְפִשׁוֹ... (טו) הַעֲשִׂיר לֹא יִרְכָּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט (שמות ל, יב)

שני הטעמים קדמא ואזלא זה מול זה. כולם נתנו בשווה. העשיר והעני.

שלום המאירי

וְנִתְּנוּ (קדמא ואזלא) איש כָּפָר נְפִשׁוֹ לִידוֹד (שמות ל, יב)

רבי יעקב בעל הטורים מבאר: "ונתנו. אם תקראנה למפרע יהיה גם כן ונתנו. לומר לך מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו. ולא יחסר לו בשביל זה כלום"³.

בספרים רבים⁴ מופיע ענין זה, עם התיחסות גם לטעמים 'קדמא ואזלא' שעל וְנִתְּנוּ, ששמם וצורתם נדרשו לטובה ע"י המחברים, לעניני מתן צדקה.

³ וכך מספר רבי מתתיהו יחזקאל גוטמאן בספר מגדולי החסידות ג-ד, בילגורי תרצ"ה, עמ' לו: "פעם בירך רבי מענדל מרימנוב איש אחד בעשירות ויהי לגביר אדיר. שאלו תלמידו הרב מרופשיטץ, היתכן ליתן עושר גדול כזה לאדם אחד? השיב לו: אני ברכתי אותו בעשירות, והוא בעל צדקה גדול, ותיבת 'ונתנו' הוא למפרע ג"כ 'ונתנו' כמו שהוא נודב וחונן ונותן כן נותנים לו מן השמים בלי גבול". וראה רבי ישראל קלפהולץ, אדמורי בעלזא ג', בני ברק תש"ן, עמ' כה מספר בשם רבי יששכר דב רוקח מבעלז: סיפר מרן לצדיק רבי יעקב יוסף מסקוירא שפעם אמר לו רבי אהרן מטשרנוביל: הבה ואלמדך כיצד לגבות צדקה. ואמר לו בזה הלשון שתקח בכוח כמה שאתה יכול. ומדוע? לפי שכתוב בתורה 'ונתנו' ומפרש שם בעל הטורים אם תקראנו למפרע יהיה ג"כ ונתנו, לומר לך כל מה שהאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום. וביאור הענין הוא כך הנותן צדקה יש לו נגיעה ואינו רואה אלא מה שנותן עכשיו, ומה שיתנו לו חזרה אינו רואה מחמת הנגיעה. אך לך אין נגיעה, ולכן קח בכוח מפני שברור לך הדבר שיתנו לו בחזרה.

⁴ ראה רבי יהודה ליב זלוטניק, "על פתגם אחד, ונתנו למפרע גם כן ונתנו", נרות שבת 147, עורך הרב מרדכי הכהן, תשט. ראה גם קרבן אשר, רבי אשר אנשיל יהודה מילר, חיפה תשכ"א, עמ' ק"ג, מביא את 'בעל הטורים', ומוסיף: ולולא דבריו אפשר לומר דבא לרמז דאם קיימו 'ונתנו' צריכים המה עוד הפעם לקיים 'ונתנו' וכן כסדר בלתי הפוגות, כדי שיכפר על עון העגל, כי עון העגל צריך כפרה תמידית כמשחז"ל שאין לך פקודה שלא היה בה מפקודת העגל וכמ"ש וביום פקדי ופקדתי. (דוגמאות יובאו בס"ד בהמשך לכשנזכה).